

بررسی اشکالات پیام رسان شاد در سال تحصیلی جدید

مشکلات شاد
گروه اجتماعی

پس از شیوع کرونا و تعطیلی مدارس، سامانه شاد به پل ارتباطی میان معلمان و دانش آموزان و بستری برای آموزش مجازی در سطح مدارس کشور تبدیل شد که خلأها و نارسایی‌ها، عملاً این شبکه را در رسیدن به اهدافش ناکام گذاشت اما امسال مسئولان نظام آموزشی از ارتقای قابلیت‌های این سامانه خبر می‌دهند و سخنگوی اپلیکیشن شاد با اشاره به ارتقای این شبکه گفته، در نسخه جدید که برای این سال تحصیلی آماده شده، زمینه تبادل صوتی همزمان معلم و دانش آموزان فراهم است و امکان آزمون ساز که از خلأهای نسخه قبلی بود نیز برطرف شده و معلمان می‌توانند آزمون‌های موردنیاز را برای دانش آموزان در این شبکه برگزار کنند. حسین صادقی تأکید کرده، برای آغاز سال تحصیلی جدید سرورهای شبکه ارتقا یافته است و دیتاهای اضافی و حدود 45 میلیارد فایل آموزشی مولتی‌مدیا مبادله شده در سال قبل که فضای زیادی از سرورها را پر کرده بودند خالی شده است و این مهم باعث افزایش سرعت شبکه می‌شود.

سواى صحت سنجى این اظهارات، شبکه دانش‌آموزى شاد فعلاً خبرساز نشده و برخلاف سال گذشته حرف‌و‌حدیثی را به دنبال نداشته، البته هنوز برای قضاوت زود است و باید کمی صبر کرد و به احتمال قوی، معلمان و دانش آموزان منتظرند تا ببینند جریان آموزش طی روزها و هفته‌های آینده چگونه پیش می‌رود و نیم‌نگاهی هم به اول آبان ماه دارند که سخن از بازگشایی حضوری مدارس است. در حال ما صبر نکردیم و به سراغ معلمان رفتیم و پرسوجو کردیم که آیا امسال، ضعف‌های زیرساختی شبکه شاد و مشکل‌کندی و تعاملی نبودن آن برطرف شده است؟ پاسخ‌هایی که دریافت کرده‌ایم، متفاوت است اما جای سؤال دارد که چرا پس از 18 روز از بازگشایی مدارس، شاد هنوز به صورت کامل راه نیفتاده و اجازه ورود نداده و اطلاعات را تأیید نمی‌کند. برخی معلمان و دانش آموزان به ما گفته‌اند که هیچ کلاسی بارگذاری نشده، برای همین عطای آن را به لقایش بخشیده‌اند و در واتساپ، آن‌هم در حد امکان تدریس می‌کنند و یا اینکه گروه کلاسی موقت تشکیل داده‌اند و هنوز گروه‌های اصلی تشکیل نشده است. تعداد معلمانى که می‌گویند برنامه شاد برای مدارس آنها فعال نشده و یا دیر راه‌اندازی شده، کم نیست. معلمی اهوازی برای ما نوشته است: «چندین و چندبار به روزرسانی کرده تا بالاخره دو روز پیش درست شده و برای اکثر دانش آموزان هم سیستم چندبار خطا داده و ورود به سیستم و کلاسها سخت است.»

به‌رغم این مسئله، شماری از معلمان که در مقطع متوسطه دوم تدریس می‌کنند، معتقدند: «نسخه جدید قابلیت‌های بیشتری نسبت به نسخه قبلی دارد. در گذشته امکان عضویت مجدد فردی که گروه را ترک کرده وجود نداشت که در نسخه جدید این ایراد رفع شده، همچنین امکان ارتباط صوتی و گفت‌وگو فراهم شده است، در حال حاضر کانال‌ها و گروه‌ها مجزا می‌شوند و به نظر می‌رسد در آینده قابلیت‌های استفاده از آن برای آموزگاران نسبت به سایر برنامه‌ها مقبول‌تر باشد و رضایت آنان را فراهم کند، سرعت ارسال به‌مراتب از واتساپ بیشتر است و شاد قابلیت کاهش حجم فیلم‌ها و کلیپ‌ها را دارد.»

معلمان دیگری هم هستند که برنامه شاد را به نسبت سال گذشته بهتر ارزیابی کرده و می‌گویند «این سامانه امسال امکانات بهتری دارد و می‌توان به گفتگوی گروهی اشاره کرد ولی سرعت اینترنت در این زمان فوق‌العاده ضعیف است. اگر اینترنت پرسرعت باشد و امکانات بیشتری هم به قابلیت‌های این سامانه افزوده شود، می‌توان به‌خوبی جریان آموزش را پیش برد.»

اضافه شدن قابلیت چت گروهی در شاد به‌زعم برخی از آموزگاران یکی از محاسن نسخه جدید شاد است. این آموزگاران توضیح می‌دهند: «برنامه شاد بسیار کاربردی‌تر و امکانات بهتری از سال قبل دارد ولی همچنان گرفتار مشکلات وقت‌گیر از جمله؛ عدم امکان ایجاد لینک، سرعت پایین ناشی از ترافیک بالا و کندی ارسال فیلم و صوت است و فایل‌ها برای استفاده نیاز به دانلود مجدد دارند و قابلیت خوب و جدید گفت‌وگوی صوتی پر از نوسانات قطع و وصلی است و برای آموزش گزینه مناسب و قابل‌اعتمادی نیست.»

معلمی اهوازی هم در بیان معایب شبکه شاد، می‌گوید: «در این مدت کوتاه شاد بسیار ضعیف بوده و حتی پیام‌های معمولی هم با تأخیر ارسال می‌شوند و باید مرتب حواسمان به پیام‌ها و فایل‌ها باشد و ببینیم ارسال شده یا خیر. این مسئله حداقل انتظاری است که می‌توان از یک پیام‌رسان آموزشی داشت که متأسفانه این انتظار برآورده نشده است. لایو امکانی بسیار خوب است اما فایده‌ای ندارد، به این دلیل که اینترنت ضعیف است و به‌خاطر ضعف شاد، فعلاً کارایی چندانی نداشته است.»

نقدهای فراوانی از سوی معلمان مطرح شده که به بخش دیگری از آنها به‌صورت تیتروار اشاره می‌کنیم، «پیام‌رسان شاد نسبت به گذشته، وضعیت بهتری ندارد و نداشتن تصویر همه دانش‌آموزان از معلم و بالعکس، سرعت پایین و قطع شدن‌های مکرر، نداشتن گزینه تلاش مجدد برای وویس‌هایی که به دلیل کندی بودن شاد ارسال نمی‌شوند، عدم مرتب کردن تکالیف و آرشیو بندی یا پوشه بندی کردن درس هر دانش‌آموز و سخت بودن دسترسی به تکالیف قبلی به دلیل عدم امکان جستجو از دیگر مواردی است که عنوان شده و گویا دانش‌آموزان در کلاس صوتی به‌طور محدود می‌توانند ورود داشته باشند. از سوی دیگر، ترافیک شاد از ساعت ۹ به بعد بسیار کند است و حتی در ارسال پیام‌ها نیز

مشکل دارند و برخی فایل‌های ضبط‌شده به هیچ‌عنوان باز نمی‌شوند.»
معلمی در مقطع پایه ششم برای ما نوشته است که «در این دو هفته ،
ساعت‌ها برای ارسال یک کلیپ یا در بعضی مواقع یک پیام صوتی تلاش
کرده اما شاد همچنان کند است و حتی در قسمت پخش زنده، مدام قطع و
وصل می‌شود. تنها نکته مثبت شاد در این سال تحصیلی، افزودن
گفت‌وگوی صوتی جهت پرسش‌های کلاسی و صحبت‌های معلم است.»
در ادامه نیز کارشناسان و معلمان دیدگاه‌های خود را در قالب
یادداشت کوتاهی به «رسالت» ارائه کرده‌اند که از نظر می‌گذرانید.
**مجید علیپور- مدیر مدرسه: «شاد» به جای حل مسئله؛ در حال
تبدیل‌شدن به مسئله است**

هنوز مشخص نیست چرا آموزش‌وپرورش اصرار به تولید و ارائه اپلیکیشن
ویژه برای ارائه آموزش به صورت مجازی داشته و مسئولان وقت، با
کدام دلیل و برهانی، قانع شده‌اند تا برخلاف دانشگاه‌ها و مراکز
آموزش عالی، اپلیکیشن خاص خود را طراحی کرده و یا چرا دیگر
پیام‌رسان‌های داخلی را ناتوان از ارائه خدمات موردنظرشان
یافته‌اند.

به هرروی این اقدام صورت پذیرفته و هزینه‌های مادی و غیرمادی بسیار
صرف ایجاد و توسعه آن شده است. هرچند در همان زمان هم، گوش
شنوایی در برابر انتقادهای وجود نداشت. در مقابل سعی شد در کنار
تحکم به استفاده انحصاری از شاد، با تبلیغات گسترده و استخدام
تیمی از روزنامه‌نگاران و فعالان فضای مجازی، لزوم استفاده از این
برنامه را توجیه و تبلیغ کنند که طبعاً نتوانست چنان‌که بایدو شاید،
کمکی به اقناع افکار عمومی نماید و در نتیجه، مقاومت در مقابل
استفاده از آن و انگشت گذاشتن بر هر عیب بزرگ و کوچکی در شاد،
جزء مباحث عمده و عمومی در جلسات و گفت‌وگوهای فرهنگیان و
خانواده‌ها شد.

به گمان نگارنده پیش از هرچیز می‌بایست «شاد» را از تحمیل بار و
افزودن هر شاخه‌ای بر شاخه‌های آن خلاص کرد. به‌عنوان مثال مشخص نیست
چرا «شاد» را به «سامانه یکپارچه دانش‌آموزی» (سیدا) متصل کرده‌اند
و چرا اطلاعات سیدا، بعد از 2 روز به شاد منتقل می‌شود!؟ و یا چرا
لازم دیده‌اند تا دانش‌آموزان، معلمان و مدیر مدرسه در آن شناسایی
(احراز هویت) شوند؟

همین دو اقدام به‌ظاهر ساده، باعث بروز سردرگمی‌های بسیار در میان
دانش‌آموزان، خانواده‌ها و مدیران مدارس شده است که تا به امروز
هم ادامه دارد. چندی پیش «علی باقرزاده» (رئیس مرکز هماهنگی
وزارت آموزش‌وپرورش) در گفت‌وگویی تلویزیونی مجبور به ارائه
توضیحاتی پیرامون چرایی عدم احراز هویت دانش‌آموزان، مدیران و
دبیران در شاد شد و جا داشت از ایشان پرسیده شود اصلاً چه ضرورتی
در این احراز هویت وجود داشت که اکنون مجبور به توضیح پیرامون
چرایی عدم احراز آن شده‌اید؟

به عبارتی می‌شد و هنوز هم می‌شود از تحمیل هرگونه بار اضافه و

غیرضروری بر «شاد» خودداری کرد و حشو و زواید آن را برداشت و در مقابل با تجربه‌ای که از چرایی افزایش یا کاهش استقبال از سایر پیام‌رسان‌ها و اپلیکیشن‌ها وجود دارد، بر نقاط قوت آن افزود. به‌عنوان مثال افزودن گزینه‌های نظرسنجی، حضوروغیاب، طرح سؤال‌های امتحانی، امکان برگزاری گفت‌وگوهای صوتی، برگزاری جلسات تصویری با کیفیت مطلوب و ... جزء نقاط قوت و امتیازات شاد است که با افزودن و تعبیه برخی ابزارها مانند لینک سایت‌های مفید علمی، آموزشی و فرهنگی برای بهره‌مندی دانش آموزان و معلمان، کتابخانه، مترجم، تقویم، قبله‌نما، نقشه، بازی‌های فکری، ماشین‌حساب، برنامه نقاشی، صفحه نوشتار و ... می‌توان بر جذابیت‌های استفاده از آن و ارائه آموزش با کیفیت کمک مؤثری نمود. با این شرط که هیچ افزایش و توسعه‌ای نبایست باعث افت سرعت برنامه و به ستوه آمدن کاربر شود. در مقابل مواردی مثل اتصال به «سیدا» که برای قریب به اتفاق خانواده‌ها و حتی معلمان مدارس، نامفهوم است؛ جزء زوایدی است که صرفاً باعث ایجاد پیچیدگی و مشکل در استفاده از آن شده است.

نگارنده معتقد است، بخشی از مقاومت‌ها در استفاده از «شاد» به فضای روانی ایجادشده و عدم اقناع افکار عمومی در لزوم ایجاد آن بازمی‌گردد؛ به‌ویژه آنکه برخی ندانم‌کاری‌ها و بی‌برنامگی‌ها بر این فضای روانی دامن می‌زنند. به‌عنوان مثال به‌روزرسانی برنامه به آخرین روز شهریور موکول شد و احراز هویت دانش آموزان و معلمان در روز سوم مهرماه صورت گرفت. یعنی «رئیس‌جمهور» و مقامات ارشد کشوری و استانی، درحالی‌که برگزاری مراسم آغازین سال تحصیلی بودند و قاعدتاً انتظار بر شروع آموزش‌ها بود؛ در کنار همه مشکلات (از توزیع کتاب‌های درسی تا کلاس‌های خالی از معلم و ...) هنوز کلاس‌های درسی در «شاد» تعریف‌نشده بودند! همین بی‌برنامگی‌ها و بی‌توجهی‌هاست که باعث تحکیم قضاوت‌های منفی درباره ناکارآمدی «شاد» می‌شود؛ تا جایی که به‌تازگی با پدیده جدیدی مواجه شده‌ایم که برخی از مدیران «مدارس خاص» عدم استفاده از شاد را به‌عنوان یکی از مزایا و آپشن‌های مدرسه خود ذکر می‌کنند.

نگارنده در موارد متعددی شاهد بوده است که مدیران مدارس خاص (استعدادهای درخشان، شاهد، نمونه دولتی، هیئت‌امنائی، غیردولتی و ...) کلاس‌های درسی خود را در برنامه‌هایی مانند اسکای روم و ادوبی کانکت و ... برگزار و این را جزء امتیازات مدرسه و معلمان خود نسبت به مدارس عادی قلمداد می‌کنند. با این رویه بیراه نیست اگر «شاد» به اپلیکیشن خاص مدارس بی‌پول دولتی که امکان خرید اشتراک برنامه‌های دیگر را ندارند تبدیل و ناخواسته شاخص دیگری در شناسایی و تمایز مدارس و خانواده‌های نابرخوردار با قشر مرفه جامعه ایجاد شود. به عبارتی به‌جای آنکه «شاد» ابزاری جهت ارائه آموزش با کیفیت در فضای مجازی باشد؛ خود در حال تبدیل‌شدن به مسئله‌ای در مبحث عدالت آموزشی است که می‌بایست نگران و متوجه آن بود.

حفیظ الله مشهور- معلم: شاد، ابزار تکمیلی در کنار آموزش آنلاین
سال تحصیلی جدید در حالی آغاز شد که سایه کرونا هنوز بر سر بسیاری از فعالیتهای و از جمله فعالیتهای آموزشی و پرورشی مدارس سنگینی می‌کند.

ورود یکبارہ این مهمان ناخوانده، سیستم‌های آموزشی که در مقابل فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی گارد گرفته و زیرساخت‌های ضعیف و تجربه‌ای اندک در استفاده از آن داشتند را غافلگیر کرد، درحالی‌که آموزش‌های الکترونیکی به‌عنوان بخشی از شیوه‌های نوین آموزش از سال‌ها قبل در بسیاری از کشورها مورد استفاده قرار می‌گرفت.

با شیوع ویروس کرونا و تعطیلی مدارس در ایران در ماه‌های پایانی سال تحصیلی ۹۹ - ۹۸ آموزش‌وپرورش دچار شوکی بزرگ شد و البته این معلمان و مدارس بودند که خود نیز آموزش در این شرایط را به دست گرفته و باوجود تمامی کاستی‌ها از امکانات موجود در فضای مجازی بهره بردند.

آموزش‌وپرورش با تأخیری دوماهه سرانجام از اپلیکیشنی به نام شاد رونمایی کرد تا تمامی فعالیتهای مدارس و دانش‌آموزان را در برگیرد. اپلیکیشنی که از همان ابتدا با مشکلات فراوانی برای استفاده همراه بود و باوجود تبلیغات فراوان تنها یک پیام‌رسان عادی بود که بسیاری از قابلیت‌های پیام‌رسان‌های موجود را نیز پشتیبانی نمی‌کرد.

در سال تحصیلی گذشته قابلیت‌های بیشتری به این نرم‌افزار افزوده شد ولی بازهم در بسیاری از مدارس خاص، مدارس غیردولتی و حتی برخی مدارس دولتی استقبال از آن صورت نگرفت.

اکنون و در آغاز سال تحصیلی جدید، سرپرست وزارت آموزش‌وپرورش، شاد را یکی از موفق‌ترین و بهترین ابزارهای آموزش آنلاین در کشورهای منطقه می‌داند و خبر از قابلیت‌هایی بسیار کاربردی در نسخه جدید آن می‌دهد.

با رونمایی از آخرین نسخه این برنامه مشخص شد که باوجود برخی ویژگی‌های مثبت، شاد بازهم با تبدیل‌شدن به یک نرم‌افزار تخصصی آموزش آنلاین فاصله دارد. مهم‌ترین قابلیت‌هایی که در نسخه جدید از آن یاد می‌شود امکان ایجاد اتاق صوتی بین معلم و دانش‌آموزان است. قابلیت‌هایی که تنها کاربرد آن امکان پرسش و پاسخ‌های شفاهی و صوتی بین دانش‌آموزان و یا تدریس معلم به‌صورت سخنرانی است. درحالی‌که تدریس به‌صورت سخنرانی جزء شیوه‌های کمتر پذیرفته‌شده در روش‌های تدریس فعال است، این قابلیت جذابیت چندانی نداشته و بازهم نخواهد توانست شاد را به‌عنوان نرم‌افزار تدریس آنلاین مطرح کند، چراکه امکان اشتراک‌گذاری صفحه دسکتاپ رایانه معلم اولین و بدیهی‌ترین ویژگی یک نرم‌افزار آموزش آنلاین است تا معلم بتواند ضمن نمایش فایل‌های آموزشی نظیر اسلاید و ... هم‌زمان روی آن‌ها توضیحات ارائه کند و دانش‌آموزان نیز به‌صورت آنلاین صدا و تصویر را دریافت و در

بحث مشارکت نمایند. قابلیت‌ها که هنوز در شاد وجود ندارد، دومین خبری که در مورد نسخه جدید شاد وجود دارد، امکان آزمون‌سازی توسط معلم است که البته این ویژگی در نسخه قبل هم وجود داشت اما کمتر مورد استفاده قرار گرفت چراکه برخلاف آزمون‌سازهای آنلاین رایجی که سال گذشته در دسترس معلمان بود و قابلیت‌های خوبی هم داشت، در آزمون‌ساز شاد فقط امکان استفاده از متن نوشتاری وجود دارد و قابلیت استفاده از تصویر در سؤالات وجود ندارد. مشکل دیگری که در این قسمت وجود دارد، عدم ارائه لینک پس از طراحی آزمون می‌باشد. یعنی اگر معلم بخواهد یک آزمون مشابه را در دو کلاس و حتی هم‌زمان برگزار کند باید دوباره تمامی مراحل تایپ سؤالات و ایجاد آزمون در کلاس‌های بعدی انجام شود که بسیار وقت‌گیر است.

سومین قابلیت جدید شاد، افزودن اسکنر خوانش رمزینه جهت استفاده دانش‌آموزان از مطالب تکمیلی درس است که این قابلیت در صورت وجود مخزن مطالب تکمیلی با کیفیت مفید و کاربردی خواهد بود.

البته علاوه بر موارد ذکر شده نداشتن ابزار وایت برد جهت تایپ موارد ضروری توسط معلم در زمان تدریس یکی دیگر از نقایص شاد است. به‌طور کلی ویژگی شاخص کلاس‌های حضوری و برتری آن بر سایر روش‌ها امکان تعامل لحظه‌به‌لحظه و پرسش و پاسخ‌های بین معلم و دانش‌آموز است که این امر موجب حفظ تمرکز دانش‌آموز و همراه کردن وی با موضوع کلاس می‌شود، پس نرم‌افزار آموزش آنلاین استان‌دارد، نرم‌افزاری است که هر چه بیشتر و آسان‌تر بتواند این قابلیت را در اختیار معلم و دانش‌آموز قرار دهد، قابلیت‌ها که در اکثر پلتفرم‌های آموزش آنلاین رایج با قرار دادن ابزار بالابردن دست و همچنین توانایی مورد پرسش قرار دادن لحظه‌ای دانش‌آموز توسط معلم و فعال کردن میکروفن و دوربین وی وجود دارد، اما بازهم این قابلیت را در شاد نمی‌توان یافت.

اگر بخواهیم به‌عنوان یک معلم که با نرم‌افزارهای آموزش آنلاین مختلف کار کرده‌ام در مورد شاد نظر بدهم، در بهترین حالت شاد را یک ابزار تکمیلی در کنار آموزش آنلاین می‌بینم که می‌تواند برای ارسال و دریافت تکالیف در خارج از ساعت برگزاری کلاس مورد استفاده قرار گیرد و فضایی برای اشتراک فایل‌ها بین معلم و دانش‌آموزان باشد و به‌عنوان محیطی ایزوله نیاز دانش‌آموزان به سایر پیام‌رسان‌هایی که ممکن است محتوایی نامناسب را در اختیارشان قرار دهد برطرف سازد.

منبع: روزنامه رسالت 18 مهر 1400 خورشیدی